



CALEA MĂNTUIRII

Săptămânal editat de Centrul de Studii Teologice-Istorice și de Prognoză Pastoral-Misionară al Facultății de Teologie Ortodoxă Arad.
Redactor fondator (1935): Preot Ilarion V. Felea. Apare cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Timotei, Arhiepiscopul Aradului

EDITORIAL

Anul 2017 - anul omagial al sfințelor icoane, al iconarilor și al pictorilor bisericești (II)

În timpul celei de-a doua perioade iconoclaste, învățătura despre Sfințele icoane a devenit mai sistematică și mai dezvoltată. Din această perioadă amintim lucrarea *Antirrheticus* a patriarhului Nikefor al Constantinopolului, care a fost secretarul Sinodului VII ecumenic (787), lucrare ce stabilea valoarea imaginilor și a oricăror forme artistice religioase, icoana fiind considerată o predică figurată. «„Vederea conduce la credință mai bine decât auzul”, scria el, și, sprijinindu-se pe psihologia neoplatonică a lui Pseudo-Dionisie Areopagitul, el demonstrează că ceea ce este așezat în fața ochilor se imprimă mai puternic în suflet și pătrunde prin percepție în partea afectivă a omului. Imaginea nu se adresează, prin urmare, numai analfabeților, ci tuturor celor care iau parte la tainele bisericești». (Nikefor, patriarh, *Antirrhetici*, III, 3, 380, u., cf. Louis Bréhier, *Civilizația bizantină*, Trad. de Nicolae Spinescu, Editura Științifică, București, 1994, pp. 215-216.) Tot din această perioadă datează și scrisoarea celor trei patriarhi din Răsărit adresată lui Teofil, din acest text reieșind faptul că Fiul lui Dumnezeu prin întrupare s-a făcut om în Persoana Mântuitorului, ca atare Iisus Hristos poate fi reprezentat, însă patriarhii se referă mai mult la icoanele achiropoiete pe care le și enumeră.

Sfântul Teodor Studitul merge și mai departe cu argumentarea în favoarea Sfințelor icoane. Pentru el este evident că Persoana Cuvântului o dată ce apare în natura umană, este prezentă și în icoană, ca o consecință directă a întrupării.

După biruința definitivă a cultului Sfințelor icoane, în secolele IX-XV asistăm la răspândirea pe scară largă a cultului icoanelor, care trece în prim plan în ce privește practicile religioase. Crearea iconostaselor dovedește din plin importanța pe care

o dobândiseră Sfințele icoane în cult. Ele se vor răspândi din Imperiul bizantin în întreaga lume ortodoxă și chiar în Occident, exercitând o puternică influență asupra dezvoltării artei și iconografiei religioase.

În timp ce în țări precum Italia, Spania, Țările de Jos, Germania sau Franța reprezentările iconografice au decăzut către tabloul religios, chiar dacă din punct de vedere artistic Renașterea a reprezentat un pisc, în Răsăritul ortodox icoana își păstrează caracteristicile religioase. Meșterii iconari au încercat să subordoneze naturalismul unor reprezentări grafice care să fie în acord cu învățătura de credință a Bisericii, pe când în Occident se va petrece exact reversul. Răsăritul ortodox va respinge acele icoane care vor propune privitorului o expresie prea omenească, cum ar fi cea a Fecioarei care alăptează Pruncul, tip de reprezentare atât de frecvent în Occidentul medieval.

Așa vor apărea pictori celebri cum ar fi Andrei Rublev în Rusia sau Teofan Cretanul în Grecia, dacă ar fi să amintim doar doi dintre cei care își vor pune amprenta puternic asupra iconografiei ortodoxe.

Secolul al XVI-lea a însemnat apariția Protestantismului, cu iconoclasmul promovat de Luther și de ceilalți reformatori, icoana fiind considerată idol, iar închinarea la icoane idolatrie, adică nerespectarea celei de-a doua porunci a Decalogului. Grupările neoprotestante de mai târziu vor prelua aceeași argumentare eronată, Biserica Ortodoxă trebuind să folosească din nou întregul arsenal apologetic în apărarea Sfințelor icoane, după cum o făcuseră Sfinții Părinți și scriitorii bisericești din secolele anterioare.

Continuare în pagina 2

Arhid. Caius CUȚARU

PREDICA

Zaheu vameșul Duminica a XXXII-a după Rusalii

„Și iată un bărbat, cu numele Zaheu, și acesta era mai-marele vameșilor și era bogat. Și căuta să vadă cine este Iisus, dar nu putea de mulțime, pentru că era mic de statură. Și alergând el înainte, s-a suit într-un dud, ca să-L vadă, căci pe acolo avea să treacă. Și când a sosit la locul acela, Iisus, privind în sus, a zis către el: Zahee, coboară-te degrabă, căci astăzi în casa ta trebuie să rămân. Și a coborât în grabă și L-a primit, bucurându-se. Și văzând, toți murmurau, zicând că a intrat să găzduiască la un om păcătos. Iar Zaheu, stând, a zis către Domnul: Iată jumătate din averea mea, Doamne, o dau săracilor și dacă am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit. Și a zis către el Iisus: Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia, căci și acesta este fiu al lui Avraam. Căci Fiul Omului a venit să caute și să mântuiască pe cel pierdut” (Luca 19, 1-10).



Pericopa care se citește în această zi, la Sfânta Liturghie, ne poartă cu gândul în cetatea Ierihon, unde Mântuitorul săvârșise și alte minuni. Orașelul, situat aproape de granița cu Iordania de astăzi, beneficiază de o poziție deosebită.

În acest context, Sfântul Evanghelist Luca, relatează întâlnirea cu Zaheu - mai marele vameșilor din cetate.

Constatăm faptul că fiind un om mic de statură și văzând mulțimile, care se apropiau, și-a dat seama că nu-L va putea vedea pe Iisus și s-a urcat într-un dud, acolo unde a și fost observat de Mântuitorul. Acesta, știind că Zaheu era privit ca un om cu adevărat păcătos și vrând să arate cât de mare poate să fie schimbarea datorată căinței sincere, în sufletele oamenilor în care mai palpăie nădejdea credinței, s-a oprit în dreptul pomului în care se afla și i s-a adresat direct. Numai că, întâlnirea cu Mântuitorul și hotărârea de a intra în casa acestuia a aprins de mânie inimile iudeilor, care, am spune, în mod firesc, au început să murmure, pentru că Zaheu era foarte cunoscut în oraș, fiind un fel de perceptor șef. Acesta negocia cu romanii suma pe care trebuia s-o strângă, își angaja vameși subalterni pe care îi plătea și, după ce făceau suma cerută de romani, restul și-l împărțeau între ei, partea leului revenindu-i bineînțeles șefului. Și totuși, la acest vameș Iisus a cerut să intre în casă și să ceneze, iar hotărârea Mântuitorului era în situația de a-i scandaliza. Ei nu aveau de unde să știe că aria gândirii și scopurile lui Iisus erau mult mai largi, și nu se limitau la aspectele sociale. Metoda Sa

urmărea tot o schimbare, dar mai întâi în conștiința lui Zaheu și, de data aceasta, altfel decât cu biciul sau cu Legea. De aceea Iisus n-a ținut deloc seama de ceea ce gândeau, cei care îl înconjurau.

Chemarea lui Iisus către Zaheu, când l-a văzut în pom, a fost pasul lui Iisus către Zaheu. A fost mâna lui Dumnezeu întinsă lui Zaheu, așa cum vine harul către noi, când îl chemăm să ne deschidă posibilitatea de intrare mai cu dinadinsul în ordinea gândirii lui Dumnezeu. Iisus îl știa pe Zaheu ca fiind păcătos. Îl știa și ca fiind urât de toți ceilalți și se pare tocmai de aceea gestul l-a uimit în primul rând pe Zaheu, pentru că Mântuitorul l-a văzut, și nu numai l-a văzut, dar i s-a și adresat. În el mai licărea încă dorința spre bine. Pe aceasta a văzut-o Mântuitorul. De aceea nu l-a muștrat, ci l-a luat cu duhul blândității, acceptând să și mănânce cu el iar pe Zaheu l-a copleșit atâta bunătate. Se așteptase la cu totul altceva. Nu înțelegea cum e cu puțință ca acest învățător să vină să ceneze în casa lui, neținând seama de mulțimile dimprejur, de fariseii care abia așteptau să-L prindă cu ceva împotriva tradițiilor, ca să-L acuze că mănâncă și bea cu păcătoșii. În acest context, uimit la culme, în Zaheu s-a petrecut o transformare extraordinară și, la un moment dat, a izbucnit: „Doamne, iată, jumătate din averea mea o dau săracilor și, dacă am nedreptățit pe cineva cu ceva, întorc împătrit”.

Continuare în pagina 2

Pr. Gabriel Valeriu BASA

Din sumar

- Lucrul cel mai important este să ne creștem copiii în Domnul pagina 2
- Cuvântul ascetic al Sfântului Maxim Mărturisitorul pagina 3
- Știri pagina 4

Zaheu vameșul

Urmare din pagina 1

Ne aflăm în fața unei mărturisiri a greșelilor săvârșite. Era o hotărâre de convertire.

Zaheu se recunoștea păcătos. Era momentul în care se întorcea pur și simplu din direcția pe care mersese până atunci spre direcția opusă, dinspre drumul păcatului, spre drumul virtuții. Deznodământul era așadar neașteptat dar avea un scop precis. Toți cei de față trebuiau să se convingă asupra faptului că Dumnezeu privește spre toate inimile oamenilor iar atunci când vede o inimă înfrântă și zdrobită pentru ceea ce a greșit nu o pedepsește (Psalm 50, 18), ci cu mila și cu darul Său o luminează și o povățuiește la calea mântuirii. Dacă bunătatea și mila lui Dumnezeu nu ar căuta spre noi toți cei care greșim și nu ar lua seama la dorința noastră, a celor care suntem gata să ne întoarcem spre El, atunci nimeni dintre oameni nu ar putea să se mântuiască.

Zaheu deci, transformat sufletește de către bunătatea lui Iisus precum mai târziu va fi tâlharul, a îndrăznit drept răspuns la dragostea lui Iisus acea declarație extraordinară: „Jumătate din averea mea o dau săracilor și, de am nedreptățit pe cineva cu ceva, întorc împătrit”. Deci recunoașterii greșelii, i-a urmat compensarea ei concretă, prin faptă.

E mai mult decât probabil că aceia care erau cu Iisus și-au schimbat atitudinea, când au văzut ce a ieșit până la urmă din toată întâmplarea. Poate doar fariseii și cărturarii au mai murmurat că „a mâncat în casa unui păcătos”. Dar să nu uităm: păcătoșii care s-au bucurat de atenția lui Iisus, s-au bucurat pentru că aveau în ei forța de a se converti. Toți s-au convertit. Unii au ajuns sfinți. Zaheu s-a îndreptat în fața lui Dumnezeu prin mărturisirea personală a fărâdelegilor pe care le comisese, și prin hotărârea de a se îndrepta și de a îndrepta și nedreptățile pe care le făcuse altora. Zaheu rămâne modelul biblic al convertirii pe care Iisus ni-l oferă spre urmare.

Fiecare din noi e în felul său un Zaheu, poate nu în aceeași măsură, poate nu cu aceleași păcate și greșeli, dar fiecare din noi are ceva de îndreptat, are pe cineva pe care l-a nedreptățit, prin cuvânt, prin ocară, prin vorbire de rău, prin aceea că nu i-a recunoscut meritele, l-a invidiat, i-a luat din drepturile cuvenite, sau nu i-a dat ceea ce se cuvenea să-i dea. I-a luat locul care se cuvenea aceluia, sau și-a însușit munca lui. Dar să nu uităm că în fiecare din noi există o candelă care așteaptă să fie aprinsă, să ne lumineze încăperea minții, ca să vedem în lumină tot răul pe care l-am făcut, și pe care îl ținem în întuneric.

Exemplul pocăinței casei lui Zaheu din Sfânta Evanghelie care s-a citit astăzi este un exemplu viu de întoarcere la Hristos pentru familia creștină din zilele noastre, pentru noi toți care suntem fii ai lui Dumnezeu - după har și oameni păcătoși - după fapte. Dacă n-ar fi mila lui Dumnezeu și pocăința prin care suntem iertați, nimeni dintre creștini nu ar putea fi mântuit. Dumnezeu care ne-a creat ne oferă în dar mila și dragostea Lui, iar noi trebuie să-I oferim pocăința noastră, smerenia noastră, lacrimile noastre de căință, spovedania și părăsirea păcatelor.

Prin urmare, să mergem și noi în întâmpinarea lui Iisus, să urcăm și noi în pomul căinței și al îndreptării și să-L întâmpinăm, pentru că Iisus Hristos, din Potirul de pe Sfântul Altar ne așteaptă să venim la întâlnirea cu El, știut fiind faptul că preotul, în numele și cu puterea primită de la Iisus, are posibilitatea a spune după spovedanie: „Te iert și te dezleg”. Doar având credința puternică în dobândirea acesteia și chezașia conștiinței împlinite va fi posibil să mergem cu pace și bucurie în suflete pe lungul drum al încercărilor acestei vieți, care constituie chezașia bucuriei veșnice a comuniunii cu Dumnezeu și lumea pe care a creat-o pentru noi. Amin.



Anul 2017 - anul omagial al sfințelor icoane...

Urmare din pagina 1

În ciuda diferitelor tipuri de propagandă reformată, credinciosul ortodox din Răsărit nu va renunța la cinstirea Sfințelor icoane și atunci când nu putea să-și procure o icoană pictată de un pictor autentic, își va picta singur icoanele. Așa s-a născut la noi icoana populară pe sticlă, cu naivitatea reprezentărilor ei, dar pictată cu aceeași curăție interioară și respectând aceleași dogme ale Bisericii și aceleași tipare ale erminiei bizantine.

În prezent trăim într-o societate care pune mare preț pe imagine. Mediul televizual, cel al Internetului și al tuturor formelor de informare în masă sau de divertisment folosesc din plin lumea imaginilor și a simbolurilor. Dar întrebarea este: cum se mai încadrează icoana creștină într-o lume saturată de televiziune? Ce mai spune icoana omului contemporan?

Cum mai revelează ea realități din „țara de peste veac” - după expresia lui Nichifor Crainic - unui om saturat cu imagini din „țara din acest veac”? Sunt tot atâtea întrebări care își caută un posibil răspuns.

Dacă Occidentul începe să redescopere icoana uitată cândva demult, la începutul Renașterii italiene, Răsăritul ortodox trebuie să ofere soluția, pentru că el a păstrat icoana, a cinstit-o și a apărut-o cu propria viață atunci când a trebuit.

Icoana exprimă frumusețea veacului viitor și modelul de urmat în viața aceasta. Ea este cale și fereastră spre cer. Ea este ținta la care trebuie să ajungem și începutul de la care trebuie să pornim în urcușul nostru duhovnicesc. Ea este răspunsul nostru la toate provocările lumii imaginilor la care ne supune modernitatea.

O vedenie minunată a Sfântului Antonie cel Mare

Vrând odinioară Sfântul Antonie să mănânce, sculându-se ca să se roage în ceasul al nouălea, s-a simțit pe sineși răpit cu cugetul; și, ce e mai preaslăvit, stând, se vedea pe sineși ca și cum era în afară de sineși și prin văzduh povățuindu-se de oarecare; apoi văzu niște amari oarecareși cumpliti stând în văzduh și vrând a-l opri pe dânsul ca să nu treacă, iar cei ce-l povățuiau pe dânsul erau certați de aceia, care ziceau cum că lor le este dator. Și vrând să facă socoteală de la naștere, cei ce-l povățuiau pe Antonie s-au oprit și le-au zis celorlalți: „Cele ale nașterii le-a șters Domnul; iar de când s-a făcut călugăr și s-a fâgăduit lui Dumnezeu, de atunci se poate face socoteală”. Și pârându-l ei și nedovedind [nimic], el s-a făcut slobod și neoprită i s-a făcut lui calea și, deodată, s-a văzut venind către sineși și stând; și era iarăși Antonie întreg. Iar atunci, uitând el a mânca, a petrecut cealaltă parte a zilei și toată noaptea suspinând și rugându-se - căci se minuna socotind către câți ne va fi nouă a lupta și prin câte osteneli va să treacă cineva văzduhul; și pomenea cum că aceasta este cea zisă de Apostolul Pavel: „...după începătorul stăpânirii



văzduhului” (Efeseni 2, 2); căci vrăjmașul [numai] întru aceasta are stăpânire: întru a se lupta și a se ispiti să oprească pe cei ce vor să treacă. Pentru aceasta și mai vărtos îndemna: „Luați toate armele lui Dumnezeu ca să puteți sta împotriva în ziua cea rea” (Efeseni 6, 13), ca, neavând vrăjmașul nimic rău a zice despre noi, așa să se rușineze. Nimeni neispitit nu va putea să intre în Împărăția Cerurilor.

(Everghetinosul, vol. 1-2, traducere de Ștefan Voronca, Editura Egumenița, Galați, 2009, p. 61)

Lucrul cel mai important este să ne creștem copiii în Domnul

Până când vom mai fi doar carne? Până când o să ne tot aplecăm spre pământ? Să lăsăm totul și prima noastră grijă să fie aceea de a ne crește copiii în învățătura și certarea Domnului Iisus Hristos. Dacă copilul învață de la început să se gândească la virtute, atunci deja a dobândit cea mai mare bogăție și cea mai mare slavă. Nu câștiga mai mult învățându-l ceva artă și filosofia celor din antichitate, cu care să facă bani, decât ai câștiga și ai realiza dacă-l vei învăța arta de a disprețui banii.

Dacă vrei să fie bogat, învață-l să disprețuiască banii. Bogat nu e acela care are nevoie de bani mulți și e înconjurat de multe lucruri, ci cel care nu are nevoie de nimic. Asta să-l înveți pe fiul tău, asta trebuie să știe, fiindcă aceasta este bogăția cea mai mare. Nu-ți bate capul cum să-l faci să progreseze în învățătura lumescă

ca să devină ambițios. Gândește-te cum să-l înveți să disprețuiască slava acestei vieți. Numai așa ar putea avea cu adevărat un nume bun și ar deveni cu adevărat un om important. Asta pot să facă și săracul și bogatul. Aceste lucruri nu se învață de la profesori și nici din arte, ci din cuvintele dumnezeiești. Nu te îngriji să stea în această viață mulți ani, ci mai bine îngrijește-te să trăiască viața cea veșnică și fără sfârșit. Dacă Îl faci și pe Domnul moștenitorul tău, atunci le lași copiilor comoară nestrucată. Vrei, așadar, ca fiii tăi să fie bogați? Atunci lasă-le ca moștenire bunăvoința lui Dumnezeu. Căci El, dacă te vede că ești milostiv față de semenul tău, va deschide pentru copiii, pe care îi lași în urmă, comorile Sale nesfârșite.

Copiii noștri sunt o mare comoară. Să avem, deci, grijă de ei și să facem tot ce

putem să nu-i pierdem, căci cel viclean stă gata să ni-i fure. Copiii sunt averea noastră cea mai de prețși numai pentru ei facem tot ce facem. Pentru averea pe care le-o vom lăsa ne zbatem, dar pentru ei înșiși, nu.

Îngrijește-te de sufletul copilului tău și restul va veni de la sine. Dacă sufletul nu e bun, atunci nu-i folosesc lui la nimic averile. Dar dacă sufletul îi e întărit în credință, plin de virtute și curat, atunci nici chiar sărăcia nu-l poate vătăma.

Dacă lecțiile bune se întipăresc în suflet cât este încă fraged, nimeni nu le va șterge, pentru că, odată întipărite, se vor întări ca o pecete în ceară. Copilul e încă mic și plin de teamă. Se înspăimântează ușor și de chipul tău și de cuvintele tale și de orice altceva. Fă uz de puterea pe care o ai asupra lui, dar așa cum trebuie. Dacă fiul tău crește bine, tu vei fi primul

care se va bucura, și al doilea va fi Dumnezeu. Ostenindu-te pentru fiul tău, pentru tine te ostenești.

Se spune că perlele imediat ce le scoți din mare sunt ca apa. Dacă pescarul care le scoate din cochilie e priceput, pune în palmă picătură aceea și, mișcându-și mâna cu atenție în toate direcțiile, o modelează și îi dă o formă foarte frumoasă. Dacă perla proaspăt scoasă apucă să se întărească, el nu-i mai poate da ce formă dorește. Când un material e moale, e foarte ușor de modelat și ia orice formă și orice chip dorești. Dacă apucă însă să se întărească definitiv, nu-i deloc ușor să-i schimbi forma sau înfățișarea.

(Sfântul Ioan Gură de Aur, *Părinții și educarea copiilor*, Ed. Agapis, 2010, pp. 28-60)

Cuvântul ascetic al Sfântului Maxim Mărturisitorul

Sfântul Maxim Mărturisitorul este un teolog de o adâncime rar întâlnită. În lumea ortodoxă este privit drept unul dintre cei mai înțelepți și echilibrați Sfinți Părinți. Îmbinând moștenirea scripturistică și patristică bogată cu multiplele sale cunoștințe filosofice, Sfântul Maxim a oferit prin Duhul Sfânt o operă destul de cuprinzătoare, plină de tâlcuiri surprinzătoare, spre exemplu răspunsurile trimise egumenului Talasie Libianul (Quaestiones ad Thalassium - vol. III al Filocaliei) sau cele din Ambigua și Mistagogia.

Născut în anul 580 în Constantinopol într-o familie nobilă, Sfântul Maxim Mărturisitorul a studiat încă de mic mai multe discipline. Bogăția și renumele familiei sale l-au ajutat să devină un tânăr cult, pregătit să intre în aparatul birocratic imperial, lucru care s-a și petrecut în 610, atunci când devine secretar al împăratului Heraclius. Cu toate acestea, a decis că nu merită să păstreze o carieră de succes în locul unei vieți duhovnicești mai avansate. A intrat în monahism în mănăstirea Chrysopolis, apoi și-a început pelerinajele în lumea întreagă. În 632, spre exemplu, îl găsim tocmai în Africa împreună cu viitorul patriarh al Ierusalimului, Sofronie. Misiunea principală a Sfântului Maxim Mărturisitorul s-a desfășurat nu doar prin bogata creație teologică ci și prin apărarea dreptei credințe împotriva monotelismului.

Monotelismul afirma că în Iisus Hristos nu a existat decât o singură voință și o singură lucrare: cea dumnezeiască. Practic, monoteiștii nu recunoșteau existența unei voințe și lucrări umane în Mântuitorul Hristos. Această erezie nu s-a născut din cauza vreunei cugetări atente și răuvoitoare. Ea a fost la început un simplu compromis considerat necesar pentru ca Imperiul Bizantin să își poată recupera o parte din teritoriile desprinse din cauza Sinodului IV Ecumenic de la Calcedon. Se știe că, în 451, Egiptul, Siria și Palestina s-au desprins de Imperiul Bizantin pentru că au refuzat recunoașterea hotărârilor finale împotriva monofizitismului luate de Sinodul de la Calcedon. Astfel, patriarhul Sergius al Constantinopolului a decis împreună cu împăratul Heraclius că poate fi încheiat un pact cu populațiile monofizite dacă se ajunge la un acord privitor la o singură lucrare în Hristos. Sfântul Sofronie al Ierusalimului s-a ridicat împotriva acestei erezii, dar nu a fost ascultat și a obținut doar un decret prin care discuțiile în această privință erau interzise. După moartea sa, în 638 împăratul Heraclius a publicat o hotărâre prin care erau interzise orice discuții dar care stipula că în Hristos există o singură voință. Sfântul Maxim Mărturisitorul a preluat stindardul luptei duhovnicești și, începând cu anul 638, a dus o lungă luptă împotriva ereziei monotelite. Cel mai important act reușit este condamnarea monotelismului împreună cu papa Martin într-un sinod ținut la Lateran în 649. Din păcate, în 648 fusese dat un decret al împăratului Constantin II Pogonatul (641-668), care interzisese încă o dată orice discuții în această privință.

Sfântul Maxim și papa Martin au fost arestați și trimiși în exil. Papa Martin a decedat în urma tratamentului dur aplicat de temnicerii săi necruțători. Sfântul Maxim a mai rezistat mult timp. După exilul petrecut în 655, este adus din nou la Constantinopol în 662, unde este condamnat încă o dată și i se taie limba și mâna dreaptă. Va muri la scurt timp în cursul aceluiași an, pe 13 august, în vârstă de 82 de ani. Pentru perseverarea lui în mărturisirea și apărarea adevărului credinței ortodoxe, Sfântul Maxim va fi numit „Mărturisitorul”. Acesta a fost un teolog desăvârșit. Magistrii lui preferați au fost Sfântul Grigorie de Nazianz și Dionisie Areopagitul, pe care îl identifica cu ucenicul Sfântului Pavel, și asupra cărora a scris comentarii minunate. Opera pe care el a creat-o se apropie cel mai mult de ceea ce poate fi numit „sistem” teologic, datorită coeziunii, structurii și modului în care a fost concepută. El a abordat aproape toate aspectele teologiei: exegeză biblică, dogmatică, ascetică, mistică, liturgică, poezie.

Lucrări exegetice: Despre diferite chestiuni și nedumeriri din Sfânta Scriptură către Talasie; Chestiuni, întrebări și răspunsuri; 79 întrebări și răspunsuri asupra unor locuri biblice..., către Teopempt scolasticul; Scurta tâlcuire a Rugăciunii domnești; Școlii la operele Sfântului Dionisie Areopagitul; Despre diferite locuri grele la Sfinții Dionisie și Grigorie; Ambigua la Sfântul Grigorie Teologul. În exegeza sa, Sfântul Maxim face uz de toate metodele exegetice, preferând însă metoda alegorică sau analogică. Lucrări dogmatice: Opuscul teologice și polemice, împotriva monotelismului și a monofizitismului. Este vorba de o colecție de scurte disertații sau rezumate, abordând teme hriologice, cum ar fi: despre cele două voințe ale unui singur Hristos, Dumnezeu nostru; Despre calitate, proprietate și diferență sau distincție; Capete despre substanță, esență și fire și despre ipostas și persoană; Din tratatul despre lucrări și voințe etc. La acestea se adaugă tratatul de antropologie creștină: Despre suflet. Lucrări morale și ascetice: Carte de ascetică; Despre dragoste, în 400 de capitole; Alte capitole; 243 capitole teologice și iconomice; 200 capitole sau capete teologice și practice (iconomice); 500 diferite capitole teologice și iconomice; Mistagogia, lucrare de căpătâi pentru înțelegerea simbolico-mistică a Bisericii și a slujbelor liturgice; Calcul bisericesc și scrisorile sale în număr de 45, unele având un caracter dogmatic.

Opera Sfântului Maxim Mărturisitorul de care ne vom ocupa astăzi este Cuvântul ascetic, publicat în cadrul volumului II din Filocalie (p. 23-49). Părintele Stăniloae caracteriza această operă drept „o pledoarie scurtă și simplă, scrisă ca pentru niște începători. Felul simplu în care e scrisă nici nu ne lasă să bănuim măcar pe adâncul gânditor și sistematizator din scrierile de mai târziu” (Filocalia, vol. II, Editura Humanitas, 2005, p.10). Cu toate că părintele Stăniloae nu o prezintă drept o scriere demnă de a fi

apreciată, există în conținutul ei câteva idei esențiale pe care le vom prezenta în cele ce urmează. Astfel, Cuvântul ascetic este structurat asemenea unui dialog între un bătrân și ucenicul său. Ceea ce vom sublinia în continuare sunt virtuțile esențiale care ne ajută să ajungem la cunoașterea lui Dumnezeu așa cum sunt prezentate pe scurt în această scriere. Sfântul Maxim identifică trei virtuți esențiale care ajută mintea să se ocupe neîncetat numai de Dumnezeu. „Este cu neputință ca mintea să se ocupe cu desăvârșire numai de Dumnezeu, dacă nu va dobândi aceste trei virtuți: iubirea, înfrânarea și rugăciunea. Căci iubirea îmblânzește iușimea; înfrânarea veștejește pofta; iar rugăciunea desface mintea de toate înțelesurile și o înfățișează goală lui Dumnezeu. Așadar, aceste trei virtuți îmbrățișează toate virtuțile, și fără de ele mintea nu se poate ocupa de Dumnezeu, slobozită de toate celelalte” (p. 32).

„Cum îmblânzește iubirea iușimea?” „Fiindcă are puterea să se milostivească și să facă bine aproapelui, și să fie cu îndelungă răbdare față de el, și să îndure cele ce îi vin de la el, cum am spus deoseori. Avându-le, prin urmare, iubirea pe acestea, îmblânzește iușimea celui ce a dobândit-o” (p.32). Iubirea construiește prin urmare o relație cu aproapele, pe care iușimea (mânia) are darul în dese rânduri să o strice. Milostenia și îndelunga răbdare se nasc de aici, virtuți foarte importante, care sunt conținute în iubire. Sfântul Maxim Mărturisitorul dă și o definiție semnificativă a îndelungii răbdări: „A sta neclintit în împrejurări aspre și a răbda relele; a aștepta sfârșitul încercării și a nu da drumul iușimii la întâmplare; a nu vorbi cuvânt neînțelept, nici a gândi ceva din cele ce nu se cuvin unui închinător al lui Dumnezeu” (p. 32).

Dragostea este o caracteristică a nepătimirii care marchează diferența dintre nepătimirea adevărată și cea falsă. Sfântul Maxim ne oferă o mărturie prețioasă în această privință: „Cel desăvârșit în iubire și ajuns la culmea nepătimirii nu mai cunoaște deosebirea între al său și al altuia sau între a sa și a alteia, sau între credincios și necredincios, între rob și slobod, sau între bărbat și femeie; ci, ridicat mai presus de tirania patimilor și căutând la firea cea una a oamenilor, privește pe toți la fel și are față de toți aceeași dragoste”.

Și tot el adaugă: „Precum Dumnezeu, fiind prin fire bun și fără patimă, iubește pe toți la fel, ca făpturi ale Sale, dar pe cel virtuos îl slăvește, ca pe unul ce și-a însușit cunoștința și prin aplecarea voii, iar pe cel leneș îl miluiește pentru bunătatea Sa și îl întoarce în veacul acesta prin certare, tot așa și cel bun, fără patimă în aplecarea voii sale, iubește pe toți oamenii la fel: pe cel virtuos pentru fire și pentru buna aplecare a voii lui, iar pe cel leneș îl miluiește pentru fire și din compătimire, ca pe un lipsit de minte ce umblă în întuneric”. Nepătimaș este acela care nu ține minte răul de la cel care l-a „păgubit” sau l-a „bârfit”.

„Cum veștejește înfrânarea pofta?” „Întrucât te face să te reții de la toate



care nu împlinesc o trebuință, ci aduc o plăcere, și te îndeamnă să nu te împărtășești de nimic, decât de cele trebuincioase vieții, nici să urmărești cele dulci, ci cele de folos, și să măsoari cu trebuință mâncările și băuturile; de asemenea, întrucât te îndeamnă să nu lași trupului must de prisos, ci să întreții numai viața trupului și să-l păzești netulburat de pornirea spre împreunare” (p.33). Înfrânarea creează o barieră împotriva plăcerii și aduce un echilibru benefic în privința trupului și a sufletului. Atâta vreme cât mâncarea și băutura sunt consumate nu pentru plăcere, ci pentru trebuință, cu discernământ, suntem păziți de desfrânare. De asemenea, sufletul capătă o tărie deosebită în privința rezistenței împotriva plăcerii.

„Cum se desface mintea de toate înțelesurile?” „Înțelesurile sunt înțelesurile lucrurilor. Iar dintre lucruri, unele cad sub simțuri, iar unele sunt inteligibile. Ocupându-se, așadar, mintea cu ele, poartă în sine înțelesurile lor. Harul rugăciunii, însă, unește mintea cu Dumnezeu. Iar unind-o cu Dumnezeu, o desface de toate înțelesurile. Atunci mintea, întretinându-se cu Dumnezeu dezbrăcată de toate, ajunge să ia formă dumnezeiască. Ajungând astfel, cere cele cuvenite și nu greșește niciodată în ceea ce cere” (p. 34).

Nu trebuie să confundăm înțelesurile cu toate gândurile care ne vin în minte. Atunci când vorbește despre înțelesuri, Sfântul Maxim Mărturisitorul are în vedere și rațiunile lor. Trebuie remarcat că a doua treaptă a desăvârșirii este contemplarea rațiunilor lucrurilor, iar cea de-a treia este desăvârșirea. În momentul în care harul se pogoară asupra noastră, orice nevoie încetează, inclusiv rugăciunea, după cum confirmă și Sfântul Serafim de Sarov. Nu ne putem gândi atunci când harul vine asupra noastră, cel mult ne putem mira de lucrul deosebit care ni se petrece. Dialogul cu Dumnezeu nu se mai petrece la distanță, ci direct, și atunci omul primește darul discernământului cererilor. Învață pentru ce se cade să se roage. Un lucru fundamental, pe care îl dorim tuturor celor care se află pe drumul rugăciunii și care încă mai consideră că o mașină sau o promovare reprezintă o cerere adecvată în rugăciune. De-abia când ajungem la o cerere de mântuire universală învățăm pentru ce este cu adevărat necesar să te rogi.

(sursa: ziarullumina.ro)

ȘTIRI

Numărul pe decembrie al revistei eparhiale „Biserica și Școala” a Arhiepiscopiei Aradului

De curând a apărut în Arhiepiscopia Aradului publicația religioasă „Biserica și Școala”, nr. 12/Decembrie 2016, care cuprinde 8 pagini. Din cuprinsul revistei precizăm următoarele titluri: Pastorală Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Timotei la Nașterea Domnului – 2016 „Sfânt Crăciun în grai străbun”; „Profesorii Institutului și Academiei Teologice din Arad – modele de formare teologică și de cultură ecleziastică”, lect.dr. Marcel Tang; „Bucuria de a trăi tinerețea în frumusețea sfințeniei”, pr.dr. Cristian Trandafir; „Sfântul Ierarh Nicolae chip al blândeții și al bunătății”, pr.drd. Vlad-Sergiu Sandu; „Să rămână Decembrie!”, prof. Eugenia Groșan; „Mărturia celor curați cu inima”, prof. Florin Gaspar.



Pe ultimele pagini ale revistei, la rubrica „Actualitatea eparhială”, sunt menționate evenimente mai importante din viața bisericească arădeană, precum și itinerarul pastoral al Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Timotei. Pe ultima pagină se găsesc informații despre pelerinajele organizate de către Agenția de Pelerinaje „Basilica Travel”. Revista poate fi cumpărată de la magazinele Diecezana, pangarul Catedralei arhiepiscopale și de la celelalte biserici și mănăstiri din eparhie.

Slujire arhierescă în biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Arad

În Duminica a 29-a după Rusalii, 15 ianuarie 2017, Înaltpreasfințitul Părinte Timotei, Arhiepiscopul Aradului, a oficiat Sfânta Liturghie arhierescă în biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, a Parohiei Arad-Centru, situată pe str. Mihai Eminescu, înconjurat de soborul preoților și diaconilor slujitori, în prezența unui mare număr de credincioși.



Cuvântul de învățătură adresat celor prezenți a fost pus sub titlul „Fericirea celor curați cu inima” (cf. Col. 1; Luca 17), adică vederea lui Dumnezeu ca răsplătire de care se bucură omul în starea de la început – paradisiacă – din care a căzut. Ori aceasta trebuie redobândită cu ajutorul Sfințelor Taine ale Bisericii ce întăresc virtutea prin harul dumnezeiesc. Acesta este invocat mereu spre curățirea sufletească dorită. Pictura bisericească, avută în vedere în acest an omagial, ilustrează în chip tainic virtuțile celor aleși așa cum nu realizează alte mijloace ale artei, a arătat Chiriarhul.

La încheierea slujbei, Preacucernicul părinte dr. Cristinel Ioja, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Arad, în numele preoților și credincioșilor paro-

hie, a mulțumit Chiriarhului arădean pentru bucuria duhovnicească prilejuită și pentru permanenta grijă părintească pe care Înaltpreasfinția Sa o poartă față de această frumoasă biserică arădeană, oferindu-i un frumos buchet de flori.

Programul Săptămânii de Rugăciune pentru Unitatea Creștinilor 2017 – în municipiul Arad

În perioada 18-25 ianuarie 2016, în întreaga țară se desfășoară Săptămâna de Rugăciune pentru Unitatea Creștinilor, acțiune organizată de către Asociația Ecumenică a Bisericilor din România, AIDRom, din care face parte și Biserica Ortodoxă Română. Versetul ales pentru anul 2017 pentru a se constitui în temă a acestei acțiuni este: „Împăcarea – dragostea lui Hristos ne stăpânește” (2 Cor. 5, 14).

Ca în fiecare an, preoții din Arhiepiscopia Aradului promovează această acțiune în parohiile lor, în special în mediul urban, organizând Săptămâna de rugăciune, împreună cu alte confesiuni, îndeosebi cu cele istorice, în conformitate cu îndrumările Sfântului Sinod al B.O.R. privind relațiile cu celelalte culte.

La biroul parohial al Parohiei Ortodoxe Române Arad-Centru, a avut loc, joi, 12 ianuarie a.c., o întâlnire de lucru între reprezentanții cultelor istorice din municipiul Arad, în vederea stabilirii calendarului desfășurării Săptămânii de Rugăciune. La întrunirea prezidată de către Părintele Iustin Popovici, consilier cultural al Arhiepiscopiei Aradului și delegatul Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop TIMOTEI, au fost prezenți reprezentanții Parohiilor: Ortodoxă Română Arad-Centru, Romano-Catolică, Greco-Catolică, Evanghelică-Luterană, Reformată și reprezentantul Comunității Evreilor din Arad.

Părintele Iustin Popovici a salutat participanții, subliniind importanța pe care Biserica Ortodoxă Română o dă Săptămânii de Rugăciune pentru Unitatea Creștinilor, după care a prezentat mesajul Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, intitulat „Darul împăcării lui Dumnezeu cu oamenii – semnul iubirii milostive a lui Hristos pentru lume”, în care este subliniat: „Astăzi, când crește violența verbală și fizică în familie, în școală și în societate, când se înmulțesc conflictele militare și terorismul în multe părți ale lumii, Biserica, împreună cu Familia, cu Școala și cu alte instituții care promovează binele comun, trebuie să dezvolte și mai mult o educație și o cultură a păcii spirituale interioare și a păcii sociale, o cultură a respectului reciproc și a împăcării, în locul urii, al învrăjbirii și al violenței, o cultură a demnității și a solidarității umane, a păcii și a comuniunii dintre oameni”, după cum se arată în mesajul Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

În cadrul întâlnirii s-au prelucrat și celelalte materiale din broșura transmisă de către AIDRom, conținând mesajele conducătorilor de Biserică și citirile biblice pentru fiecare zi și s-a stabilit graficul desfășurării acțiunii la fiecare locaș de cult.

Astfel, în municipiul Arad, a fost stabilit următorul program de întrunire:

Joi, 19 ianuarie, ora 12:00 – Biserica Ortodoxă Sârbă

Sâmbătă, 21 ianuarie, ora 17:30 – Parohia Ortodoxă Română Arad-Centru

Duminică, 22 ianuarie, ora 18:00 – Catedrala Romano-Catolică

Marți, 24 ianuarie, ora 18:00 – Biserica Greco-Catolică, la capela franciscană din curtea Catedralei Romano-Catolice

Miercuri, 25 ianuarie, ora 17:00 – Biserica

Evanghelică-Luterană (Biserica Roșie), Bd. Revoluției

Joi, 26 ianuarie, ora 17:00 – Biserica Reformată

Să-i ajutăm pe cei afectați de viscol!

În aceste zile în care din cauza viscolului și a căderilor masive de zăpadă multe comunități rurale au rămas izolate mai ales în sud-estul țării, ca și în anii precedenți, Patriarhia Română face un insistent apel către Centrele eparhiale, clerul și credincioșii de la parohiile din zonele afectate să ofere sprijin concret familiilor sărmene și persoanelor vârstnice singure care au nevoie urgentă de ajutor la dezapezirea gospodăriilor.

În același timp, îi îndemnăm pe preoții din parohiile care se confruntă cu situații de urgență provocate de ninsori și viscol ca prin implicarea Consiliilor și Comitetelor parohiale să îi ajute cu apă, ceai și alimente pe cei care au nevoie de ajutor pentru a putea depăși mai ușor momentele dificile din aceste zile.

Pomenirea poetului național Mihai Eminescu

La împlinirea a 167 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu, în bisericile ortodoxe, atât din țară, cât și din diasporă, au fost oficiate slujbe de pomenire pentru poetul național. De asemenea, au fost organizate evenimente culturale și artistice.



Înaltpreasfințitul Părinte Timotei, Arhiepiscopul Aradului, în seara zilei de 15 ianuarie 2017, a participat la Slujba Vecerniei, urmată de Acatistul Mântuitorului nostru Iisus Hristos, în Catedrala Arhiepiscopală din Arad. În cadrul slujbei Vecerniei au fost rostite ecteniile speciale pentru pomenirea oamenilor de cultură ai poporului român. De asemenea, cu ocazia Zilei Culturii Naționale s-a oficiat un parastas de pomenire a poetului național Mihai Eminescu, cu prilejul împlinirii a 167 de ani de la nașterea sa. Soborul slujitor a înălțat rugăciuni de pomenire pentru toți corifeii culturii române, trecuți în veșnicia lui Dumnezeu.

La final, ierarhul a făcut o prezentare a importanței Zilei Culturii Naționale, având ca punct de referință pe „Luceafărul poeziei românești” – Mihai Eminescu, totodată și fiu al Bisericii strămoșești. Aceasta și în cadrul împlinirii unui secol și jumătate de existență a Academiei Române, iar pentru Biserica în cadrul Anului omagial al educației religioase a tineretului creștin ortodox și Anul comemorativ al Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul și al tipografilor bisericești, a subliniat aparte contribuția Bisericii Ortodoxe Române la afirmarea identității naționale. S-au reamintit cu acest prilej și meritele oamenilor de știință și cultură ai țării noastre la progresul întregului popor, având mereu laure aminte la Cartea Sfântă și la cea a neamului.

Știrile au fost preluate de pe site-ul episcopiaradului.ro

COMITETUL DE REDACȚIE

Președinte de onoare: ÎPS. Dr. TIMOTEI SEVICIU, Arhiepiscop al Aradului
Redactori coordonatori: Pr. IOAN TULCAN, Pr. CRISTINEL IOJA
Secretari de redacție: Pr. ADRIAN MURG, Diac. CAIUS CUȚARU
Administrație: Pr. FILIP ALBU, Pr. LUCIAN FARCAȘIU

Articolele și corespondența se trimit pe adresa redacției:

Str. Academia Teologică, nr. 9, Arad
Tel/Fax: 0257-285.855, calea.mantuirii@yahoo.com
Tipărit la Poudique srl Arad.
ISSN: 1582-1951; Preț: 1 leu
Costul unui abonament este de 50 lei anual.